

Główne objawy dysfagii w badaniach instrumentalnych

Leaking – niekontrolowane wyciekanie treści pokarmowej z jamy ustnej (anterior leaking) lub jej zaciekanie w kierunku gardła – posterior leaking/pooling przed wyzwoleniem odruchu połykania.

Przyczyny:

1. Upośledzona kontrola mięśni twarzy/policzka – wskutek osłabienia siły mięśni warg i policzka przy niepełnym zamknięciu jamy ustnej często dochodzi do wyciekania treści pokarmowej z jamy ustnej – (anterior leaking)
2. Zaburzenia czucia w obrębie jamy ustnej
3. Zaburzenia kontroli kęsa przy zaburzeniach czynności języka
 - Zaburzenia przygotowania i/lub formowania kęsa
 - Zaburzenia ruchomości/siły języka i stąd transportu kęsa w obrębie jamy ustnej
 - Nieszczelne zwanie nasady języka z podniebieniem miękkim (np. niedowład n. podjęzykowego, po operacji guzów języka)
4. Opóźnione wyzwolenie odruchu połykania
5. Hiperkinetyczne ruchy języka

Skutki:

Penetracja i/lub aspiracja preduglutacyjna tzn. przed wyzwoleniem odruchu połykania.

Zalegania – pozostawanie po połknięciu resztek kęsa pokarmowego w policzkach, dołkach przednagłośniowych, zachyłkach gruszkowatych, okolicy spoidła tylnego lub na ścianie gardła.

Przyczyny zalegania w zależności od ich lokalizacji:

Policzki – zaburzenia oralnej kontroli kęsa pokarmowego wskutek osłabienia mięśni policzków, języka lub zaburzeń czucia w obrębie jamy ustnej

Dołki przednagłośniowe – upośledzona retrakcja języka – zbyt małe zbliżenie do tylnej ściany gardła – zmniejszone ciśnienie wywierane na kęs podczas transportu w kierunku gardła, zmniejszone unoszenie krtani podczas połykania i upośledzone pochylenie nagłośni.

Uogólnione zalegania – osłabienie mięśni ściany gardła, upośledzona retrakcja języka – zbyt małe zbliżenie do tylnej ściany gardła, zmniejszone unoszenie krtani podczas połykania, pierwotne zaburzenia dotyczące górnego zwieracza przełyku

Zachyłki gruszkowate

- jednostronnie – toż stronny niedowład mięśni gardła
- obustronnie – zaburzenia otwarcia górnego zwieracza przełyku – pierwotne – zaburzenia relaksacji lub wtórne wskutek niedostatecznego unoszenia krtani podczas połykania

Skutki zalegania:

Penetracja/aspiracja postdeglutacyjna. Ryzyko jest szczególnie duże w przypadku upośledzenia czucia w obrębie gardła.

Penetracja

Penetracja do krtani – przedostawanie się śliny, wydzieliny, pokarmu, płynu lub innego materiału do przedsionka krtani bez przekraczania poziomu fałdów głosowych. W zależności od tego czy do penetracji dochodzi przed, podczas czy po wyzwoleniu odruchu połykania rozróżnia się penetracje pre-, intra- i postdeglutacyjne.

Przyczyny:

Niepełne zamknięcie wejścia do krtani

- upośledzone zwanie fałdów nalewkowych i/lub fałdów przedsionka (niedowład, porażenie)
- upośledzone pochylenie nagłośni (zmiany strukturalne nagłośni np. po resekcji guza, po naświetlaniu, brak unoszenia krtani podczas połykania)

Zaburzenia otwarcia górnego zwieracza przełyku z zaleganiem

Skutki:

Obecność penetracji śliny/wydzieliny do krtani jest silnym predyktorem aspiracji treści pokarmowej (Muray 1996)

Ryzyko aspiracji jest szczególnie wysokie u chorych z upośledzonymi mechanizmami obronnymi

Penetracja do nosa (regurgitacja) – wtargnięcie śliny, wydzieliny, pokarmu, płynu lub innego materiału do nosa

Przyczyny:

- Nieszczelne zamknięcie podniebienio-gardłowe (najczęściej wskutek niedowładu podniebienia)

- Wsteczna perystaltyka w gardle (pharyngeal missequencing)

Skutki:

Drażnienie nosa przez treść pokarmową, kichanie, łzawienie, kapanie z nosa podczas jedzenia.

Aspiracja - przedostawanie się śliny, wydzieliny, pokarmu, płynu lub innego materiału do dróg oddechowych poniżej poziomu fałdów głosowych – do tchawicy. W zależności od tego czy do aspiracji dochodzi przed, podczas czy po wyzwoleniu odruchu połykania rozróżnia się aspiracje pre-, intra- i postdeglutacyjne.

Przyczyny:

- Leaking
- Masywne postdeglutacyjne zaleganie treści pokarmowej w gardle
- Obecność penetracji

Objawy aspiracji

1. Bezpośrednie:

- zmieniona jakość głosu – mokry, bulgoczący
- kaszel
- sinica
- Tachykardia

2. Pośrednie:

- Zwiększona ilość wydzieliny z dróg oddechowych
- Niejasne stany (pod)gorączkowe
- Duszność
- Zmiana głosu
- Zapalenie oskrzeli, płuc

Aspiracja u zdrowej osoby wywołuje natychmiastową reakcję obronną w postaci kaszlu. U chorych dochodzi często do niemych aspiracji, które nie wywołują wyraźnych bezpośrednich objawów.

Skutki:

- Zachyłkowe zapalenie płuc
- Duszność
- Śmierć z uduszenia